

HERRAINSUON LEPAKKOSELVITYS 2007

TAMPEREEN KAUPUNGIN ASEMAKAAVA NO 7957

KARTOITUSRAPORTTI 17.8.2007

Otsikko: Herrainsuon lepakkoselvitys 2007
Tekijät: Teemu Virtanen & Petteri Vihervaara/ Biologitoimisto
Vihervaara

Tampereella ja Kuopiossa, 17.8.2007
www.biologitoimisto.fi

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Alueet ja menetelmät	3
3. Tulokset.....	4
4. Yhteenveto ja johtopäätökset	4
Lähteet	5
Liite I: Lepakkohavainnot.....	6

1. Johdanto

Herrainsuon asemakaava-alueen lepakkoselvityksen tavoitteena oli selvittää, mitä lepakkolajeja alueella esiintyy, ja sijaitseeko alueella tärkeitä lepakoiden lisääntymis-, ruokailu- tai levähdysalueita. Tässä kartoitusraportissa on esitetty käytettyjen menetelmien lisäksi tutkimuksen tulokset ja suositukset lepakoiden huomioon ottamiseksi kaavaa suunniteltaessa.

Suomessa on tavattu 11 lepakkolajia. Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), isoviikisiippa (*M. brandtii*), viikisiippa (*M. mystacinus*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*) ovat yleisimpiä lajejamme, ja niiden tiedetään lisääntyvän vuosittain maassamme. Ripsisiipasta (*M. nattereri*) on tehty viime vuosina havaintoja eteläisimmästä Suomesta. Se on luokiteltu viimeisimmässä uhanalaistoimikunnan mietinnössä erittäin uhanalaiseksi (Rassi ym. 2001). Samassa mietinnössä molemmat viikisiippalajit, isolepakko (*Nyctalus noctula*) ja pikkulepakko (*Pipistrellus nathusii*) luokiteltiin puutteellisesti tunnetuiksi. Maamme ensimmäinen varmistettu havainto pikkulepakon lisääntymisyhdyskunnasta tehtiin Uudeltamaalta heinäkuussa 2006. Isolepakko, pikkulepakko, kimolepakko (*Vespertilio murinus*) sekä vaivaislepakko (*Pipistrellus pipistrellus*) ovat satunnaisesti maassamme tavattuja lajeja, joiden tiedetään muuttavan pitkiäkin matkoja lisääntymis- ja talvehtimisalueiden välillä (Schober & Grimmberger 1997). Muuttavista lajeista, runsaimmin pikkulepakosta, on viime aikoina tehty lähes vuosittain havaintoja eteläisimmästä Suomesta. Tuorein tulokas maamme lepakkofaunassa on lampisiippa (*Myotis dasycneme*), josta on tehty toistaiseksi vain yksi havainto.

Kaikki maassamme tavattavat yksitoista lepakkolajia ovat luonnonsuojelulain 38 §:n (Luonnonsuojelulaki 1096/1996) mukaan rauhoitettuja. Lepakot ovat myös Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV (a) mainittuja lajeja, joiden luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Vuonna 1991 tehtiin Euroopan lepakoiden suojelua koskeva EUROBATS-sopimus, johon Suomi liittyi vuonna 1999 (Valtionsopimus 943/1999). Sopimuksessa sitoudutaan edistämään lepakoiden tutkimusta ja suojelua, sekä tarkentamaan tietoja varsinkin puutteellisesti tunnetuista lajeista.

Lepakoiden suojelun kannalta on huomionarvoista elintapojen vaihtelu eri vuodenaikoina. Kartoitettaessa tiettyjen alueiden merkitystä lepakoille tulee tutkimuksessa pyrkiä selvittämään tärkeiden ruokailualueiden sijainti eri vuodenaikoina, lepopaikkojen ja etenkin lisääntymisyhdyskuntien sijainti, syysparveilualueiden sijainti sekä mahdolliset useiden yksilöiden käyttämät talvehtimispaikat. Käytännössä tavoitteiden saavuttaminen voi olla hyvin vaikeaa suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin.

2. Alueet ja menetelmät

Tampereen Peltolammilla sijaitsevan Herrainsuon alue kartoitettiin kesällä 2007 kaavoitusta varten. Herrainsuon alue on metsätyypiltään pääosin nuorta sekametsää. Alueen länsiosan läpi kulkee voimalinja, jonka alustaa peittää tiheä koivutaimikko. Kaakkoiskulmaa kohti nousevalla rinteellä kasvaa hieman vanhempia lehtipuita ja mäntyjä. Rinteellä on myös isohkoja siirtolohkareita. Itäreuna rajoittuu Tampere-Helsinki –moottoritien. Ikkään kuusikko sijaitsee alueen kaakkoisosassa. Aluetta ympäröi etelässä ja lännessä asutus, sekä pohjoisessa teollisuusalue. Idässä moottoritien takana on yhtenäisempää metsää. Kartoitetun alueen raja on piirretty liitteen 1 karttaan.

Kuva 1. Alue pohjoisesta länsirajaa pitkin katsottuna. Kartoitettu alue rajoittuu lännessä keskellä kuvaa näkyvään voimalinjaan. Lepakoiden kannalta paras metsikkö näkyy kuvassa vasemmalla taka-alalla.

Kartoitus suoritettiin sovellettuna linjakartoituksena kolmena yönä (18.5. 12.6. ja 3.8.). Ensin alue kuljettiin läpi vakiolinjaa pitkin, jonka jälkeen kartoitusta jatkettiin satunnaisemmin alueen otollisimmassa osassa. Havaitut lepakot kirjattiin karttaan ja äänet nauhoitettiin tarkempaa lajitunnistusta varten tietokoneelle. Lepakoiden havainnoinnissa käytettiin apuna Pettersson Elektronikin D240X-ultraäänidetektoria ja äänitykset analysoitiin BatSound-ohjelmistolla. Havaintokertojen säätiedot on esitetty taulukossa 1. Koska viiksi- ja isoviiksisipppojen erottaminen äänten perusteella on vaikeaa, on niitä käsitelty selvityksessä yhdessä (*viiksisipat*).

Taulukko 1: Säätiedot. Pilvisyys on arvioitu asteikolla 1 (selkeä) – 8 (pilvessä), lämpötila °C ja tuulivoimakkuus m/s.

Pvm	Pilvisyys 1-8	Lämpötila °C	Tuuli suunta/voimakkuus
18.5.	0	+10	0
12.6.	0	+14	Länsiluode/2-3
3.8.	0	+16	0

Alueiden määrittelyssä lepakoiden kannalta tärkeisiin ja vähemmän tärkeisiin on käytetty kolmiportaista luokittelua I-III (mukaihen Siivosta 2005 luokissa I ja II): I) arvokkaat alueet, II) hyvät alueet ja III) alueet, joilla ei ole lepakoille erityistä merkitystä.

3. Tulokset

Herrainsuon lepakohavainnot keskittyivät alueen vanhimman metsän osaan etelään asutuksen läheisyyteen. Vartuneemman metsän alueella saalisteli yksittäisiä viiksisipppoja lähinnä keskikesällä. Pohjanlepakoita havaittiin keskikesällä yksi ja elokuun alkupuolella 2-5. Äänihavaintojen perusteella loppukesän pohjanlepakot olivat ilmeisesti nuoria yksilöitä, eivätkä saalistaneet yhdellä tietyllä alueella vaan pikemminkin liikkuvat koko alueella ja alueen läpi. Tämän vuoksi tarkkaa yksilömäärää oli vaikea määrittää. Ensimmäisellä kartoituskerralla toukokuussa lepakoita ei havaittu, vaikka olosuhteet olivat suotuisat ja muualla lepakot olivat liikkeellä. Toisen ja kolmannen kartoituskerran havainnot on koottu liitteessä 1 olevaan karttaan. Lepakoiden lisääntymisyhdyskuntia ei selvitysalueelta tullut tietoomme.

4. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tehtyjen havaintojen perusteella Herrainsuon aluetta ei voida pitää merkittävänä lepakoiden lisääntymis-, ruokailu- tai levähdysalueena (luokka III). Yhdyskuntien esiintyminen läheisillä asutusalueilla ei ole poissuljettua, mutta niille selvitysalueen pensaikkosilla ja nuorta puustoa kasvavilla alueilla tuskin kuitenkaan olisi merkitystä. Alue sijaitsee melko lähellä Särkijärven hyviä lepakkoalueita (Siivonen 2005; Siivonen & Wermundsen 2006), mutta moottoritie ja asutus eristävät sen niistä. Pohjanlepakot lentävät yleensä korkeammalla kuin viiksisippat, joten niille moottoritien ylittäminen ei ole vaikeaa. Viiksisipppojen voisi olla mahdollista liikkua alueelle idästä Valkaman tilalle johtavan alikulkutunnelin kautta, mutta pidämme tätä epätodennäköisenä vaihtoehtona. Lienee paljon todennäköisempää, että ne lentävät moottoritien länsipuolella olevan lähiöalueen reunametsiin Peltolammin-Sääksjärven suunnalta rauhallisempien liikenneväylien yli. Lepakoiden kannalta selvitysalueen puustoisemman kapean eteläosan ja asutusta reunustavien metsäkaistaleiden säästäminen olisi suotavaa kulkuyhteyksien säilymisen kannalta.

Lähteet

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luontodirektiivi 1992: Neuvoston direktiivi 92/43/ETY; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Schober, W. & Grimmberger, E. 1997: The bats of Europe and North America. T.F.H. Publications, USA. 240 s.

Siivonen, Y. 2005: Tampereen Särkijärven sillan lähiympäristön merkittävimmät lepakkoalueet kesällä 2005. Kartoitusraportti.

Siivonen, Y. & Wermundsen, T. 2006: Lahdesjärvi-Lakalaiva osayleiskaava-alueen lepakkokartoitus 2006.

Valtionsopimus 943/1999: Suomen säädöskokoelman sopimussarja 104/1999. Asetus Euroopan lepakoiden suojelusta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta.

Liite I: Lepakkohavainnot

